

ПРАВОВИЙ СТАТУС ФАРМАЦЕВТА-КОСМЕТОЛОГА

Василевська Н.

Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова,

м. Одеса, Україна

Вступ. Надання косметологічних послуг набуває все більшого поширення в Україні. В першу чергу це пов'язано зі зростанням попиту на «красу» та неконтрольованим збільшенням закладів, які пропонують свої послуги в сфері косметології. Недосконалість правової бази надання косметологічних послуг створює умови для маніпуляцій розуміння професії «косметолог» і породжує невизначенність суб'єктного складу відповідних правовідносин. Серед основних проблем зазначимо: застаріла нормативно-правова база (наприклад, досі чинним залишається наказ Міністерства охорони здоров'я СРСР «Про заходи щодо поліпшення косметологічної допомоги населенню» від 28.12.1982 № 1290, що містить неактуальний перелік косметологічних послуг і фахівців, які мають право їх надавати); відсутність законодавчо закріпленої термінологічної бази; не визначенність статусу косметологічних послуг в рамках надання медичної допомоги; неналежне застосування механізмів контролю (нагляду) за діяльністю закладів, які позиціонують себе як «косметологічні кабінети». Завдяки вивченню та використанню наукових здобутків І. В. Венедіктової, А. А. Герц, О. М. Єщук, Ю. В. Зеліско, Т. В. Котуранова, Н. В. Луців,

О. О. Семенова та інших вітчизняних учених, предметом досліджень яких були окремі економіко-правові аспекти функціонування косметологічної галузі та аналізу законодавчої бази, стало можливим сформулювати основні права та обов'язки фармацевтів-косметологів та визначитись з проблематикою правового регулювання їх діяльності.

Основна частина. А. А. Герц зазначає, що косметологічні послуги як і хірургічні та трансплантологічні відносяться до медичних послуг: «в переважній своїй більшості вони є відплатними, надаються у сфері охорони здоров'я та мають цивільно-правову природу» [1]. У Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ, медична послуга визначається як: «послуга з медичного обслуговування населення (медична послуга) – послуга, у тому числі реабілітаційна, що надається пацієнту закладом охорони здоров'я, реабілітаційним закладом або фізичною особою-підприємцем, яка зареєстрована та одержала в установленому законом порядку ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, та оплачується її замовником» [2]. Відповідно, медичні послуги пов'язані з наданням медичної допомоги, належать до сфери охорони здоров'я і дозволяються лише за наявності ліцензії на провадження медичної практики. Міністерство охорони здоров'я України до такої практики відносить: «процедури корсметичної корекції вад шкіри, визначення її естетичних недоліків, використання філерів і ботулотоксину, мікроголкова терапія, контурна пластика, апаратна епіляція, використання фізичних і хімічних агентів (хімічний пілінг, фотодинамічна терапія, ультрафіолетове випромінювання, лазери, імпульсний лазер на барвнику, кріотерапія, основні принципи косметичного догляду за шкірою, організація косметологічного догляду за шкірою» [3]. В той же час постає питання: хто може надавати відповідні медичні послуги? Наказ Міністерства охорони здоров'я від 22.02.2019р. № 446 затверджує номенклатуру лікарських спеціальностей, в якій не передбачено спеціальність «косметологія». Міністерство охорони здоров'я України в ряді роз'яснень зазначає, що відповідно до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників випуск 78, «Охорона здоров'я», косметологічні процедури може здійснювати лише лікар хірург-дерматолог [4]. В той же час «проконсультувати клієнтів косметологічних закладів щодо раціонального застосування косметологічних процедур, раціонального та дієтичного харчування, а також надати неінвазивну косметологічну допомогу, в тому числі апаратну (крім як за медичними показаннями), може фармацевт-косметолог» [3]. Відповідно до Наказу МОЗ України від 06.06.2022р. № 958 були внесені зміни до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, в якому, окрім раніше затверджених завдань та обов'язків, з'явилося право фармацевта-косметолога надавати неінва-

зивну косметологічну допомогу, у тому числі апаратну, крім як за медичними показаннями [5]. До кваліфікаційних вимог фармацевта-косметолога належать: вища освіта другого (магістерського) рівня у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація», спеціалізація 226.01 «Фармація», освітня програма «Технології парфумерно-косметичних засобів», або у галузі знань 1202 «Фармація» за спеціальністю «Технології парфумерно-косметичних засобів», або напряму підготовки 1102 «Фармація» за спеціальністю «Технологія парфумерно-косметичних засобів». Видається не зрозумілим поділ косметологічної допомоги на один з видів медичної допомоги, який здійснює професійно підготовлений медичний працівник і вид немедичної допомоги, пов'язаний із здійсненням неінвазивних маніпуляцій, які може проводити фармацевт-косметолог, з відсутньою можливістю отримати ліцензію на провадження медичної практики. Згідно п. 9 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.2016р. № 285, медична практика ліцензіатом провадиться: за лікарськими спеціальностями та спеціальностями молодших спеціалістів з медичною освітою та за видами медичної допомоги. Здавалось б фармацевт-косметолог здійснює не косметологічну, а косметичну діяльність. В науковій літературі традиційно сферу косметології поділяють на естетичну та медичну. До естетичної косметології відносять використання гігієнічної, декоративної косметики, нанесення макіяжу, тощо. Тобто ця діяльність може охоплюватись класом 96.02 «Надання послуг перукарнями та салонами краси» відповідно до Національного класифікатора ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності» та не потребує наявності ліцензії чи інших спеціальних дозволів.

Висновки. Отож, діяльність фармацевта-косметолога пов'язана здебільшого з наданням медичних послуг, а значить може називатись косметологічною допомогою, а не косметичними послугами. В той же час не визначеним залишається статус фармацевта-косметолога при наданні «косметологічних послуг» як діяльності, що реалізується суб'єктами, які мають відповідні дозвільні та кваліфікаційні документи, незалежно від наявності чи відсутності медичних показань. Доцільно ухвалити спеціальний закон, який регулює надання косметологічних послуг з чітким визначенням суб'єктів залучених до відповідних правовідносин. Особливої уваги потребує визначеність правового статусу фармацевта-косметолога з переліком не лише його прав та обов'язків, а і з продуманим механізмом реалізації відповідних прав. Також доцільним було б закріпити професію косметолога в Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників, затвердженого Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29.03.2002 № 117, з єдиною системою стандартів підготовки, отримання

спеціальної освіти і ліцензії на здійснення конкретно визначених косметологічних послуг.

Література

1. Герц А. А. Договірні зобов'язання у сфері надання медичних послуг: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2016. 421 с
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я. Закон України від 19.11.1992 р. № 2802-ХІІ: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 03.03.2023).
3. Сайт МОЗ України URL: <https://moz.gov.ua/article/news/proceduri-krasi-chi-mae-kosmetologichnij-salon-otrimuvati-licenziju-na-medichnu%c2%a0praktiku> (дата звернення: 03.03.2023).
4. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників випуск 78 «Охорона здоров'я» затверджений Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29 березня 2002 р. №117 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02#Text> (дата звернення: 03.03.2023).
5. Про затвердження Змін до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 "Охорона здоров'я". Наказ МОЗ України від 06.06.2022р. № 958: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0958282-22#Text> (дата звернення: 03.03.2023).